

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Szerkesztői szállítás:

belső-szénutca 131. szám.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelk Alajónál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).
Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (Königs-gasse Nr. 60.).
Nyilvántartó cikkeket sora után 30 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez szíjzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

Megjelen a lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY”

augusztus—decemberi folyamára.

Egy évre	12 forint o. ért.
Félévre	6 „ „ „
Évnegyedre	3 „ „ „
Egy óra	1 „ „ „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Kolozsvár, aug. 12. 1868.

Végre beszél a „bolgár mozgalomról” Bratiano hiv. „Monitor”-ja is, természetesen egész ártatlansággal mossa kezét, bár kissé későn jut eszébe az, hogy „Románia semleges terület, s mint ilyen nem tűrheti, hogy kebelében akár melyik szomszéd hatalom ellen támadási előkészületek tétessenek.” Ezt ugyan korábban is beláthatta volna a hódítási vágyaktól eltelt vörös párt; így azon gyanúra ad okot, hogy az okult leginkább az eredményezte, miszerint a török csapatok gyorsan nyakára hágtak a forradalmi hódítónak, melyet a bukaresti kettőzéből eresztettek volt a porta területére, a szouzerain hatalom iránti tisztelet jeléül.

Különben Oroszország ennél nagyobb szolgálatot követelend az ő kedves szerencsénél, s legfőkébb azért enged pihenést neki, mert a mint a „Terra” írja, az oláh-moldva hadsereg nagyon gyenge lábon áll: a legénység a leghűvösebb és tartósabb eszmákban kénytelen talpolni, van ugyan dísz egyenruhájuk, de szűkre szabják az élelmi adagokat, — a fűszerelés és fegyverzet is oly anyagra gyárt, hogy például a huszárnak van mindene, csak lóva nincsen, — az ágyúk is megennének, hálá a porosz grátiának, de nincs a mi húzza. Ez oldalról tehát biztosítva vagyunk a felől, hogy az új népvándorlás kezdete egy ideig még várni fog magára, s az európai művelt népek talán nem lesznek kénytelenek 1868—69-ben helyet és országot cserélni, avagy részben Ázsiába visszavándorolni: — a moldva oláh vöröspárt kegyéből rövid nyugalmat élvezhetünk.

A török kormány minden eshetőségre készül, nem csak a Duna mentére irányozza csapatainak egy részét, de a Dardanella-erősségeket is a leg súlyosabb lövegekkel fegyvereztet fel, s Londonban 20000 ként rendeli meg a Snider-féle hátultöltő fegyvereket. A ravasz török államférfiak, ugy látszik, magukból indulván ki, arra is gondolnak: hátha valamelyik diplomata cörpéus a forró léget kizáró függönyök árnyékában csalfaságon tör a fejét!

Ha a „N. Fr. Pr.” hírei nem légből kapottak, ugy már is találkoztunk ilyen sok fából faragott, s ez ismét nem más, mint az őszinteség álarczát hordozó Bismark; a gyöngélgédő gróf, állítólag oly utasítást menesztett Flórenczbe, mely szerint az olasz kormányt afféle ajánlat tétetett Usedom által, hogy, vagy szövetséget kellene kötnie Itáliának Poroszországgal, diplomatiai úton, — vagy arra kellene magát készen tartania, hogy a vér- és vassal dolgozó junkerek az olasz tét-párttal fognak kezdet. E hír meszeszerűségében nagyserű, de épp azért kalandos; hanem a füst mellett kell lenni egy parányi tűznek is, miután, egy berlini távirat szerint, Vilmos király haza akarja hívni Usedomot az olasz id. fővárosból, Bismark pedig ott óhajtaná marasztalni, mi miatt miniszterválság keletkezett a Spree partjain.

Még ebből sem lesz eget-földet megrázó vihar, bár e forróságban a löpor magától is föllobbanhatna. Párisból azt írják, hogy ott minden ezafelé daczára hiszik, hogy tervbe van Holland és Belgiummal szövetséget kötni; némelyek őszintén hadjáratról mesélnek, s azt hirdik, hogy a császár Plombièresben fontos dolgokkal foglalkozik; végül rá mutatnak a „Patrie” közleményére, mely a francia hajóhad kitűnő erejét és készségét emlegeti, — mihez járul az is, hogy a hajóhad orvosi személyzetét jelentékenyül szaporították, mint tették volt a krími és olasz háború előtt. Mindezek daczára azonban nyugodtan alhatunk, míg a hőség tart; az őszszel azután beáll az esőzés — a tél meg nagyon is tiszteletet parancsoló hatalom, kivált ha északi hadjáratról van szó.

Az egyházi kötelek
s az állampolgári kötelek összeütközése
alkalmával, melyké az elsőség?

III.

„Tisztelet, becsület, de igazság is.”
Széchenyi.

„Küzdeni vajh mi dicső, nemcsak ellennel szemközt,” mondja valahol egyik koszos költőnk, s igaza van; önkénytelenül eszünkbe jut ennek ellenkezője, ha ultramontánainkra gondolunk, kik vallásos előítéletekből, mindenféle babonából, a fogalmak és nézetek összezavarásából emelt sáncaik mögé vonulva, beburkolózva a hit minden szentségeinek palástjával, az erkölcs és jogérzet alczáját véve fel — e sáncaik háta mögül lövöldöznek mérgek nyilait a valódi miveltetés, a polgári szellem, a hazafias gondolkodás s általán korunk előhaladási művelete ellen, keresve a hypochiont, melynél fogva jelen társadalmi rendünket, tevékenységünket s gondolkodásmódunkat s általán a XIX. század miveltetési állapotát visszazökkentsék azon sötét korba, melyben a pápa világi uralma, a papok fensősége, világsszerte elismerve volt.

Akadnak hazánkban is, a szabadelvű papok honában, mint egyik egyházi írónk mondani szereti, akadnak olyanok, kik szemben 1848 vívmányaival, a kath. egyházszervezetet azon állapotba akarják visszavezetni s a mennyiben említett állapot törvényellenesen, tényleg még ma is érvényben van, abban meg is tartani, a melyről Horvát Mihály még 1849-ben mondá, hogy „míglen más hitfelekezetek hosszas küzdelmeik gyümölcsül végre szerencsések voltak vallásukat a minden szabadságot elnyelő önkény túlterjeszkedő befolyása alól felszabadítani s egyházi ügyeikben önkormányzólag intézkedni: a kath. egyház mindvégig oly súlyos gyámság alá volt helyezve, miszerint annak, a kor és körülmények szerint felmerülő érdekei, mellékes, gyakran önző és alacsony céloknak feláldoztatván, az egyház kebelében minden szabadabb kifejlés teljesen lehetetlenné vált. Még sajnósból lön pedig a kath. egyház nyomasztó helyzete azáltal, hogy a mindenben korlátolt gyámságot sokan, kivált az első szülöttek (püspökök) közül előnynek tartván, s a súlyos bilincseket arany láncnak tekintvén, a szolgásgát nem megszüntetni, hanem megörökíteni törekedtek.”)

Hasonlóan cselekszik a többször említett vezércikkoszorozat írója is, midőn azt mondja, hogy „az 1848-dik évi XX. és más (talán csak nem a III-ik?) törvények folytán, a kath. egyház állása tabula rasa (sic!) s ezt jegyzetben maga a szerkesztő is ismétli. Hasonlóan működik cikkező, midőn elmondván, hogy ama t. cz. által a kath. egyház és vallás, 800 évig uralkodván, ez előnyétől elesett, most tehát kéri, hogy ezen előnyös helyzetébe visszahelyeztessék.

A 48-diki vallásügyi törvényeknek tartalmazó már többször szövegünk, a XX. t. cz. kimondja a teljes jogegyenlőséget a különböző vallásfelekezetek közt s a III. t. cz. 7. szakasza pedig meghatározza a király püspök-kinevezési jogát miniszteri ellenjegyzés mellett. Mind a két törvény jelenleg hatályban nincs, vagy legalább csak részleg van, s a concordátumnál fogva azok minden oldalról kijátszotnak.

Azon szép és szabad szellemű elvek, melyek 48-ban oly hosszas vitatás és küzdelem után — mert nem gondolja senki, hogy e részben is a 48-diki reform-törvények pillanat művei lettek volna — legalább a törvénykönyvben kifejezést nyertek s rövid ideig érvényben is voltak, mégis mind e mai napig testet és húst nem ölthettek, nem valósulhattak meg. Mennyi mindent terveztek akkor ez ügyben, mily gyökeres reformoknak akarák a kath. egyházszervezetet alávetni; hirlapokban, röpiratokban, a klerus kerületi tanácskozásaiban — melyekben az akkor oly kitűnő és buzgó alsó klerus oly reformi előmunkálatokat készített, melyekből később a megyei és nemzeti zsinatrendszert (s még később a független magyar kath. egyház) nőtte volna ki magát; a minden püspöki megyékben tartott egyházmegyei tanácskozásokban is fejtegették e nagyszerű

kérdéseket és pedig szabadelvű irányban. Emlekezzünk csak a híres pesti pontokra!

Menjünk vissza a történelem évilapjain és látni fogjuk, hogy 1848-ban a kath. egyházszabadság körül folyt mozgalmak és reformtörekvések, a maguk keletkezésében visszavezethetők az 1840 és 1843—4-diki évekre, sőt még előbbre is. Igaz ugyan, hogy a főpapság, általában ugy akkor is, mint később — mert hiszen mikor tagadja meg magát az érdek politikája — folyton ellenezte és akadályozta, a mint tehetette e reformtörekvéseket; de legalább alkotmányos fegyverekkel küzdött s használta befolyását loyáliter a nyílt tusában (mily különbség az ez évekbeli s azután az ötvenes évekbeli s mostani magatartás között!) De az alapság s a kath. közönség nagyobb része nem viselék magokat oly indolenter szemben a jogtiprákkal, mint jelenben. Mert hát kérdem: nem jogtiprás-e az, ha a testvéreivel egy rangba, ugyanazon jogok élvezetében visszaemelt kath. egyház, mely a 48-iki vallásügyi törvények által, megnyeré azt, mi után a kath. hívek már régóta olyannyira sohajtoztak, az önállóságot, a demokratikus alapokra fektetett szabad belkormányzatot, a nemzeti jelleget, nem jogtiprás-e az, kérdem, ha később az abszolút hatalommal szövetkezett kath. hierarchia — mely ama sötét korban, szemben a hazáért szenvedett és küzdött alsó papság szabadelvűvel még büntető eszközül is használtatá magát — azokat érvényben kívül helyezé, megsemmisité.

Oh! pillantsunk csak vissza a 48 előtti időkre, jó lesz nekünk abból tanulnunk! Midőn az egyes megyék bizottmányi gyűléseiken személyesen vették fel a kath. egyházi kérdések közül 1843-ban a vegyes házasságok ügyét s azt az 1791. 26. t. cz. értelmében védelmezték, a renitens papokat az 1647. 14. t. cz. szerint, mely a vallási törvényeket sértők büntetését megszabja, büntetésre ítélték; így tett Pest, Zala Deák vezetése alatt, ugy maga Heves is, hol pedig a papságnak — érsek lévén a főispán — igen nagy hatalma volt.

Halljuk csak miket mondott az 1843/4-ki pozsonyi országgyűlésen, mely általánban meglehetősen szabadelvűnek mutatkozott a káptalani s horvátországi követek kivételével — éppen egy káptalani követ, a győri káptalan követje, Wurda Károly: szerencsétlenségnek tartja ugyanis, hogy az országgyűlésen vallási tárgyakról foly a tanácskozás, s ezen szerencsétlenség okát nem a kath. papságban, hanem abban találja, hogy az egyházi és világi hatalom nincsen egymástól elkülönítve. Tovább menve beszéde folyamában, legezelszerűbnek tartja elismerni a vallási teljes szabadságot. Mondjuk ki tehát, így szól, hogy a maga körében minden vallás szabadon mozoghat, s nemcsak egyesekre, hanem az egyházközségekre nézve is; mondjuk ki, hogy alkotmányos szabad országban a vallásnak és véleménynek is szabadnak kell lenni. Később védelmezvén magát egy másik beszédében, végül szabad országot, szabad vallást, szabad egyházat kívánt. Azaz: más szavakkal s nem oly precíz kifejezéssel, azt, mit Cavour 1859-ben „szabad egyházat a szabad államban”, vagy Simon Gyula 1861-diki beszéde szerint kiigazítva „szabad egyházakat a szabad államban.”

Mily fokát a szabadelvűségnek értük volna el kath. egyházi ügyeink rendezése körül is a fényes 48 után, ha közbe nem lép az 50-es években a katonai és egyházi reactio s 61-től mostanig az alkotmányos szellem a főpapság nagyobb részénél.

Butyka Dezső.

Lapszemle.

A „Pesti Napló” érdekes visszapillantást tesz a „munka után”, melyet parlamentünk a vérendszert tárgyalása és elfogadása körül fejtett ki. Az ösük — ugymond — elodázták a kényes kérdéseket, mert elég bajuk volt a nemzet jogait papíron fenntartani, miután nem támaszkodhattak a nép millióira; e felett korukban az állam s az alkotmányosság eszmái sem valának még szabatosan tisztázva, megállapítva. A pragmatica sanctio beható értelmezése nemzedékről nemzedékre szállott

át. 1790-ben csak felébe végezték e munkát, „megállapították önállóságunk, autonómiánk jogait”, de nem irták körül „a felbontatlan szövetség köteleseit és jogait.” 1848 megemlékezett a közös ügyekről, de a kérdést ismét elodázták. Végre százféle nyomor ezerféle kínjai közt, tanulmányozták a monarchia népei a pragmatica sanctio következményeit: Magyarország önállóságát egyrészt, másrészt a szövetség mibenlétét: a közös ügyeket. A Deák-párt a szellem békés fegyverével óriási tényt vitt végbe, oly nagy munkát, milyent magyar országgyűlés három század óta nem végzett: megoldotta a feladatot, úgy, hogy felemelt fővel felelhet róla Isten és nemzet előtt. Nem áldoztatott fel az ország ezredéves joga, államaisága, nem lett osztrák tartomány, hisz midőn a közös miniszterek birodalmi címet próbáltak használni, az ellenzék is az 1867-diki törvényekben kereste az orvoslást; a szerződések kötésénél épp a paritás alapján követelte az ellenzék is a magyar korona önállóságának kitüntetését; az 1867-ki törvények alapján vonja számadásra a közös külügyért a Deák-párt és vele az ellenzék, s midőn a vérendszerről szóló törvényjavaslatban az utóbbi nem találta kielégítve a nemzet minden igényeit, az 1867-ki törvényekre utalt. Azután a pesti parlamentben ülnek az erdélyi részek képviselői, ott lesznek nemsokára Horvátország követei is; e felett véget ért a 300 évig viselt semleges szerep, „nemzet vagyunk ma, mely tetteleg és jogosan befoly Európá politikájára — a kiegyezés folytán.” Ezért nyugodt lelkiismerettel mondhatja a Deák-párt: a „kiegyezés ami művünk, s felelünk róla Isten és nemzet előtt!” A Deák-párt nem volt szavazó gép, hisz a vérendszert illető compromissumban is ő dictálta a módosítványokat; nincs is bomlófélben, megmutatta a törvényjavaslat tárgyalásakor, hogy e párt teljesen át van hatva nagy missziójától, s megingatlan benne az akarat, e küldetésnek megfelelni, s vállaltve állani helyt meggyőződéséért. A honvédelmi miniszter egész tekintélyét és befolyását lathá vetette, hogy a párt követeléseinek érvényét szerezzen, másfelől a párt egész szellemi erejével támogatta a minisztert. A párt nyugodtan néz a jövőbe, egy Deák, egy Andrássy áll élén, oly férfiak, minőket a sors oly nemzetnek ad, melyre nagy misszió, nagy jövőt biz. A „Pesti N.” ugy véli, hogy 1869-ben a baloldal is megtalálja a vérendszerről szóló törvényben azt, mi a magyar hadierő kifejtésére, a magyar harci dicsőség megővására szükséges. Ha majd azon honvédekre elötte, melyek a honfiak százazreit foglalandják magukban, fenlobognak a nemzeti zászlók, harsog a magyar vezényszó, s villog a magyar fegyver, mely a magyar király, a magyar haza, a magyar szabadság megvédésére lesz felszentelve — akkor álljon valaki a front elébe, s mondja a fiuknak: „Ez nem magyar hadsereg!” Merje valaki szemébe mondani a lelkes hadcsapatoknak: „Ti nem vagytok a dicső honvédnév örökösei”, ti csak „fegyveres ösöcsök”, „belügyörök” vagytok — s aztán mentse meg börtét, ha tudja, más érvel mint azzal, hogy „Bolond!” — Most már belreformokra kerül a sor — ugymond a „P. N.” — s majd elvlik, van-e párt az országban, mely szabadelvűségben és igazi democratiában feltűnik a Deák pártot?

A „Gaz. Trans.” id. szerkesztősége arra utalja elvtársait, járuljanak a trón számolyához, ott derítsék fel a dolgok mibenlétét; szóljanak a megyegyűléseken, mert a demonstrálás, aláírás gyűjtés nem tartja fenn a nemzetet; a nemzeti és alkotmányos szabadság csak egyetemes működés és kitartó küzdelem gyümölcse, de erőnek kell lenni azon hitnek is, hogy a nemzet halhatatlan.

Ugyan a „Gaz.” kevés szabadelvűséget vár a reformokra nézve, a régi alaku szász egyetemtől. — Ohajtsuk, hogy fényesen megcáfoltassék szász atyáinkiai tapintatos eljárása által.

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése aug. 7-kén.

Napirenden van a vérendszerről, nevezetesen a honvédségről szóló törvényjavaslat részletes tárgyalása.

Tisza Kálmán kinyilatkoztatja, hogy a bal-közép, miután tegnap s az előtt beadott módosításai el nem fogadtattak, nem fog a jelen javaslatra módosításokat indítványozni, miután csak olyakat tehetne, mint eddig; kijelenti azonban, hogy számos kifogása volna e törvényjavaslat ellen s hall-

*) L. „Hivatalos” Közlöny” 1849. 135-dik számát.

gatása nem megegyezése magyarázandó, hanem arra, hogy nem akarja a ház idejét elvenni: s ha szavazni fog rá, azon bizonyosságot akarja ezzel nyújtani, hogy nem kívánja útját állni létesülésének s az ebből kivonható netaláni jónak.

A szakaszok felolvasatán, részint változatlanul, részint csekély módosításokkal elfogadtatnak. Több szónok után gr. Andrássy Gyula miniszterelnök kimutatja, hogy a jelen honvédelmi törvényben számos oly garancia van, minő más államok védelmi törvényeiben nincsen, s az országgyűlés befolyása elegendően biztosítva van; contrasignatura még Angliában sem kívántatik a kinevezéseknél, kéri tehát a szerkezetet elfogadni. — Elfogadtatik.

Következik a népfelkelésről szóló javaslat a bizottsági módosítás szerint. Az egyes szakaszok változatlanul elfogadtatnak, ugyisint Ivánka Imre indítványa egy pótezik beszúrása iránt, hogy a népfelkelési csapatok tisztjeiket maguk választják. Napirenden van ezután az 1868-dik évből származó ujonczok, számszerint 38 ezer ember kiállításáról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Várady Gábor nem habozott a megajánlásra szavazni, addig, míg fennforgott azon ok, mely a bizottságot ily véleményadásra bírta; de ezen ok megszűnt, mert mind a bizottságnak, mind a kormánynak abból kellett az előterjesztésnél kiindulni, hogy a vérendszerről szóló törvényjavaslatok tárgyalása nem egyhamar ér véget, és ha elfogadtatnak, az ujonczosítás szükség nincs, ha elfogadják, akkor igenis beáll a szükség. De a vérendszert meg van állapítva s nincs semmi akadály, mely életbelépését gátolná. Tekintetbevévni ajánlja továbbá, hogy midőn az új vérendszert az egyenlő kötelezettség elvét kimondja, ez ébén még kivételeknek adatként hely. Mintán tehát a védtörvény már meghozatott, az ujonczokat meg nem ajánlhatja.

Gr. Andrássy Gyula miniszterelnök válaszul Váradynak, mintha a kormány azért kívánta volna az ujonczokat, mivel a vérendszert megállapítását csak hosszabb idő múlva remélte; a most kívánt ujonczok arra szükségesek, hogy a seregben betegség, kilépés stb. által támadt hézagok pótolassanak; a nélkül, hogy valami rendkívüli ok volna, az ország érdekében áll a keretek teljes betöltése, mintán a honvédség felállítását a szükséges előintézkedések még csak ezután fognak megtétni.

Mintán még Tisza K. rövid észrevételt tett a miniszterelnök szavaira, a kérdés feltételezett s a javaslat elfogadtatott egy általánosságban, valamint részleteiben is.

A képviselőház ülése aug. 8-kán.

Antalfy Károly kérdezi az igazságügyminisztert, hogy miért tételtett át az urbéri törvény-szék Csik-Szeredáról Udvarhelyszékre.

Az igazságügyminiszter azt feleli, hogy míg gyakorlatilag meg nem győződik arról, miszerint az egyszer már székhelyül használt Csik-Szereda előnyösebb Udvarhelyszéknél, addig intézkedését meg nem másítja.

Napirenden volt a véderőről, honvédségről, népfelkelésről és az ujoncz-megajánlásról szóló törvényjavaslatok végeleges megzavazása.

A véderőről szóló törvényjavaslat felolvasása után 20 baloldali képviselő névszerinti szavazást kívánt, melynek eredménye a következő lett:

401 igazolt képviselő közül igennel szavazott 192, nemmel 83, nem szavazott 6 és az elnök, távol volt 119.

A honvédségről és népfelkelésről szóló törvényjavaslatok ezután igen nagy többséggel, az ujoncz-megajánlási törvényjavaslat pedig a jobboldalt képező többség által szintén megszavaztattak.

Az elnök végül kijelenti, hogy a ház még a jövő héten tart egy ülést, melytől fogva azután sept. 16-áig nem tartatik ülés.

Törvényjavaslat a vérendszerről.

(Folytatás.)

Elbocsátás a szolgálatkötelezettség teljes betöltése előtt.

40. §. A szolgálatkötelezettség teljes betöltése előtt csak akkor engedélyezhető az elbocsátás:

- a) ha a besorozás törvényellenes volt,
- b) ha elháríthatlan szolgálatképtelenség áll be,
- c) ha a katonát a 17. §. 1, 2, 3. pontjai alatt kijelölt viszonyok közé jut,
- d) egy szolgálatban álló idősebb fivérnek, a kinek egyetlen öccse a hadseregbe (haditengerészetbe) vagy a honvédségbe besoroztatott, ha honlététől a szülő, öreg szülő vagy testvérek eltartása függ; (17. §.) továbbá

e) béke idején a legidősebb korosztályból legmagasabb sorszámmal utólagos pótegyén gyanánt besorozottnak, (33. §.) mielőtt egy jelen nem volt sorozandó az állítási időszak leteltétől számított négy hónap alatt a hadseregbe, haditengerészetbe, vagy a honvédek közé belépett.

A c) és d) alatt említettek, ha a harmadik vagy magasabb korosztályban vannak, az e) alatt nevezettek pedig azonnal a póttartalékba tételnek át.

41. §. A 40. a) és b) pontjai esetében (feltevé, hogy a b) pontra vonatkozólag kétségen kívül kiderül, miszerint a hadképtelenség már a sorozáskor fennállott), ha az ujonczállítás bevégezése óta 4 hónap még nem telt le, és a hadtartalékban hiánya van: azon legközelebbi alkalmas egyén, a ki előbb mint felesleges a póttartalék; vagy a honvédség közé (32. §.) osztatott volt be, a hadseregbe (hadi-tengerészetbe) sorozandó. Ha azonban az elbocsátás csak négy hónap után következik be, ezen hiánya a legközelebbi rendszeres állításnál pótolandó.

A kikat az ily állítás körül valami hiba terhel, a kinstár részére husz forint kártérítést átlagot tartoznak fizetni, s ezen felül a büntető törvény vagy a szolgálati szabályok szerint rájuk háruló fenyítésnek vetvők alá. A ki saját hibáján kívül törvényellenes besorozás miatt kárt szenved, annak jogában áll azoktól, a kik a hibát elkövették, kártérítést követelni.

Bármely más elbocsátási esetekben kártérítés sem az egyén, sem a kinstár részére nem vétetik igénybe.

A hadkötelezettség jelentkezője az ujonczállításai lajstromba való beiktatásáig végett.

42. §. A legközelebbi rendszeres állításra megjelenni köteles korosztályok mindenik hadkötelezett-e tartozik magát ápril havában beiratás végett illetékes községi vagy tartózkodási helyének előjárójánál, akár írásban, akár személyesen jelenteni; ha pedig azt a nélkül, hogy legyőzhetetlen akadályok hátráltatták volna, elmulasztandja: a további törvényszerű eljárásra véendő tekintet nélkül, száz forintig terjedhető pénzbírsággal vagy husz napig tartható fogsággal büntetendő.

Az ily pénzbírságok azon helységei szegény-alap javára fordítandók, melyben az illető hadköteleztes tartózkodik.

Kötelességeik a közsegelöljáróknak és anyakönyvvezetőknek.

43. §. A közsegelöljárók és az anyakönyvvezetők az ujonczállítás lajstromokhoz megkívánt segédokmányok valódiságáért, s az előállított egyén személyazonosságáért felelősek; és tartoznak politikai hatóságoknak az ujonczállítás végrehajtására vonatkozó mindennemű hivatalos eljárásokban segédkezet nyújtani.

A nőstülhetés korlátozása.

44. §. Ki az ujonczállítás bizottmány által hadiszolgálatra mindenkorra alkalmatlannak nem találtatott, vagy a 3-dik korosztályban a sorhadi szolgálattól ideiglenesen fel nem mentetett, valamennyi a harmadik korosztályból ki nem lépett, meg nem nőstülhet.

Különs tekintetet érdemlő körülmények közt, kivételes nőstülési engedélyadásra a honvédelmi magyar kir. miniszterium van jogosítva; de ezen engedély az illető a hadseregbe (haditengerészetbe) vagy honvédségbe lépés kötelezettségétől fel nem menti.

Eljárás jogosulatlanul útazó hadkötelezettek ellen.

45. §. Ha az első, második, vagy harmadik korosztályba tartozó katonakötelezett engedély nélkül oly külföldi útazásra kél, melyre az útlevél-szabályok szerint útazási engedély szükséges, a korosztály és sorsszám szerinti sorozás előnyét elveszti.

Büntetés

a) A jogosulatlan nőstülés s a büntéreszekre nézve.

46. §. Azon védköteles, a ki a 44. §-ban körülírt tilalom áthágásával megúszult, a korosztály szerinti sorozás kedvezményét elveszti, és sorshuzás nélkül hivatalból besoroztatik; alkalmatlansága esetében pedig vagy a községi szegényalap javára ezer forintig terjedhető pénzbírsággal, vagy hat hónapig tartható fogsággal marasztaltatik el.

Azok, kik a tiltott nőstülésnél vétkesen közreműködnek, a községi szegényalap javára ötszáz forintig terjedhető pénzbírság, vagy három hónap tartamig terjedhető fogság alá esnek; fennmaradván ellenük még a hivatali szabványok szerinti eljárás, ha államszolgálatban állanak.

b) Az állítás előli szökés- és büntéreszekre nézve.

47. §. A ki az ujonczállítás bizottmány előtt megjelenni tartozik, de kielégítő mentség nélkül elmarad: ujoncz-szökevénynek, a ki pedig öt évben tudva elősegíti: a szökésbeni büntéreszeknek tekintetik, s az ilyek elleni büntető eljárás alá esik.

Az oly ujoncz-szökevény, a ki szolgálatra alkalmatlannak találtatik, ha kimaradását az ebbeli vizsgálaton igazolni nem tudja, de önkéntesen jelentkezett, a rendszeres sorkatonai szolgálat tartamán felül egy évet, ha pedig nem önkéntesen jelent meg a sorozásnál, két évet tartozik még szolgálni; ha végre szolgálatképtelenné találtatik, három hónapig terjedhető fogsággal sújtandó.

Az ujonczállítás előli szökésbeni büntéreszek három hónapig, vagy különös súlyosító körülmények fennlétében, hat havig terjedhető fogság alá esnek.

Ha az ujoncz-szökevény 36 éves életkorát (16. és 33. §§.) már meghaladta, és nem igazolhatja, hogy már akkor szolgálatképtelen volt, midőn az első korosztályba lépett: hat hónapig terjedhető fogsággal sújtandó.

Az ujoncz-szökésbeni büntéreszek három, vagy különösen nehezítő körülmények közt hat hónapig terjedhető fogsággal sújtandók.

Az ujoncz-szökevény elfogása polgári kötelesség.

A hol a hadkötelezettség előli menekülés szökés útján nagyobb számban fordul elő, ott az ennek meggátlására szolgáló rendkívüli intézkedéseket a honvédelmi miniszterium a maga felelőssége mellett, rendeleti úton fogja megtenni.

c) Az önmegsekkítóra nézve.

48. §. Minden hadköteles, a kire rábizonyul, hogy magát szándékosan megsekkította, hivatalból sorozandó be a hadseregbe, s a törvényes sorkatonai szolgálat tartamán felül két évig tartozik szolgálni.

(Vége következik.)

Vidéki levelezés.

Udvarhelyszék, aug. elején. — Meglehetősen kemény kötésű gyerek vagyok, ám azért idegeimet hideg borzadály futja át és csak úgy reszek kezemből a toll, mint a nyárfalevél, ha azon tragediára gondolok, a melyről referálnom kell. Horrendum!... A haza veszedelmében van! Hunnia nyög letiporva! Sirnak a „bús” magyarok. Bérceink omain örülnek lobognak, lármáik emelkednek! Völgyeink közt az ősi „véres kardot” száguldo levéltek villogtatják szanaszét! Csátára föl! Csátára föl! A távolban általános népriadalom rémséges moraja, félrevert harangok szélkapdosta kétségbeesztő zúgása hallatszik, mely közé „felkoncoltak segély- és jajkiáltásai,” sőt halálbürgései vegyülnek!

Dies irae, dies illa! Oda vagyunk!

Minő gyászos gondolatok! Risum teneatis! Nemde magas foka kívántatik a csendes örületnek ahoz, hogy valaki mai napság ily légből kapott fantásmáskat hírlapi tudósítás alapján vegyen? És ime megtörtént! még pedig nemtelentül gyanúsító modorban.

De hadd lássuk a medvét! lássuk: hogy áll a tigrisbőr rajta.

A „M. Polgár” 88-ik számának „hatósági élet” című rovatában, székünk közéletéről egy allarmirozó allocutio látott napvilágot, a melynek csendes deliriumban szenvedő szerzője, hevült képzelődése lázrohamában, egy rémséges politikai büntetést s csalhatlanságot affectálva magának, anaethemát kiált reá, mely végül a tévelygőkhöz intézett megindító exhortatióban explodál... s mindez, ad majorem balcentri gloriam!

Ön, kétségkívül, élvezte (?) már Tatros Gábornak, ennek a gyepreresztett sisakkal kirukolt fiatal őriásnak, az udvarhelyszéki „demagogia” fölött szelnek eresztett sirlalmait — tele harinyával, tele kék nadrággal, tele boeskor, tele felsarkantyus csizmával és befejezésül tele három szilvával!

Oh, uram, szerkesztő! lüsse fel ön a francia forradalom, a Hóra-világ, a Dózsa-lázadás vérbe mártott könyveit, s mindaz, a mit ön azokban látni fog, mind az a Gábor diák pávatollas demagogiájához s az ezáltal tervelt Batracomiomachiához képest semmi sem.

És te is nép! a Gábor úri persvasiója folytán, üsd föl a francia forradalom könyvét — tele vérrel, tele könnyel, tele tanulsággal! Igen! — az ő tanácsára — végy éles kést kezébe és tanul meg, miképp lehet csakugyan a társadalom legmetszőbb sebeket ejteni! Miképp lehet valóban a demagogia malmára legtöbb vizet bajtani!

És én is feltűnt a székely nemzet történetének könyvét, s úgy találok, hogy Tatros úr sem azt, sem e nép közéletének az újabb időben nyilvánult mozzanatait nem ismeri; vagy ha igen talán, de a tényektől nagyon eltérőleg, nagyon elferdítve adja elő, nyilván azért csupán, mert felvett tárgyának így felel meg legjobban.

Denique, az udvarhelyszéki „demagogok” miatt a haza veszedelmében van! és ezt megmeníteni mi vagyunk hivatva — „mi, balközépiek!”

Szegény balközép! hova jutottál? ha tudnád, így provinciánálunk minő hamis portékát árulnak ezegek alatt, hogy egy némely politikai comis voyageur — apostolodnak hazudva magát — programmoddal mint üzérkedik: kétségkívül resignálnál a solidaritásra; mert az ily fajta sensálók sokkal kártékonyabbak elveidre nézve, mintsem szívesen ne látnád őket akár a szélsők között; pedig — ha jól vagyunk értesülve — még ott is a „fogadj isten” helyett, valamiért azt találták volt nekik mondani: „kétton tagas!” hanem hát — hohe Geister genirt sovas nicht! azért Figaró itt, Figaró ott, Figaró mindenütt, és a balközépi is! mert hát ha ezen a kapós néven még egy kis jó geschäft lehetne csinálni itthon — pro domo sua. Innen a választott jelszó is: „mi balközépiek!”

Szerencsére Udvarhelyszéken az ily ál-emisziósok későn járnak már. Tigris, farkas, róka, sőt báránybőrben is felismerik és visszautasítják őket egyaránt. És én biztosíthatom önt, s becses öket egyaránt. És én biztosíthatom önt, hogy ezen vívmányért a dícsőség babér koszorúja „a haza bölcsét,” ennek elveit, irányát és tántoríthatlan pártját illeti! Azért minálunk az olyan nyegle balközépieskedőnek így danolnak:

Hiába fáj a szived,
Még sem leszek a tied!

A nagy férfi még azt denuncálja, hogy Udvarhelyszéken demagogia ütötte fel fejét! Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando? Vajh, ki ő és merre van hazája? Ki az „itt,” ki a jelzett irányban álltette a törvény határait? tényeket ellene! és ki vele a nyilvánosság elé, hadd lássuk őt?

Minderről azonban, a Gábor úr, mélyen hallgatni méltóztatik; a mi egyébiránt, helyes költői felfogást árul el, mert így a gyanúsítás sokkal tökéletesebb levén, a publikum gyöngébb idegzetű részében a titokszertiség fokozottabb borzadályt gerjeszt, s a szinpad hatás biztosabb. Művének egyéb árnyoldalai mellett feltűnő hibája, hogy a reminiscenciák teljesen uralkodnak fölötté, a mi arra enged következtetni, hogy forrásul a Ismeretek Tárát meg Lamartine-t használta.

Dicitur ad astra! Gábor úr még kinötheti magát, s a kiknek ügyét mohó lelkesedéssel fölkarolta, azoknak még idővel hasznos szolgálatokat tehet. Mert mi tudjuk ám merre fúj a szél. A tér választás nagyon genialis. Ez a legrovidebb út, a mely egy részt hírnévhez vezet és más részt ez az egyetlen vegyszer, melylyel az annyira gyűlölt hajdani administratori rendszer méltán népszerűlenné vált itteni rokkantjainak halántékain elfonynyadt fejrátú töviskoszoru leveleit pillanatnyira még tán föl lehet frissíteni. Csak rajta! rajta fiam Gábor! Flectere si nequeo... teremts szörnyet, teremts demagógiát nekem a föld fenekéből is, mert lásd, fiam, az ingyen olaj forrása maholnap kiapad s az egykori ősi dícsőség mécsé kialvó félben van! Csak gyanúsítani hatra-vakra; demagógiát látni fűben, fában és minden bokorban; ez legyen elved és hited, ez legyen jelszavad!

Annyi áll, hogy Tatros úr demagogiája előkelő szülőkől származott s pokróczba pólálva azért tették ki, hogy az apaság gyanúját más felé terelejk.

De hadd mondjuk el már legalább ugy a nagyjából mi is: voltaképpen miért kezdeték hát itt ütni azt a nagy dobót, mind a két kezükkel, világ hallatára? Hát csak azért bizt, az, ha már őszintén ki kell mondani:

mert, hála isten, vannak embereink, kik kifogás alá nem jöhet üton és módon oda törekszenek, hogy azon szellemi töke, melyet ezen föld producál, innen mind ne vándoroljon ki;

mert a képesség, a jellem és érdem, éppen a 48-ki törvények alapján és értelmében, vagyon, rang, születés és felekezeti különbség nélkül, s minden áltekingély és protectio nélkül; szerényen jogosultságot követel magának;

mert a pseudo-értelmiség, a familia-eratia, a nepotismus s ezekkel szövetkezett terrorismus és egyik kéz a másikat mossa-féle politika jajkiáltásai daczára, a graduált intelligentia, mások hasonló qualificatiójának megsértése nélkül — érvényre jutni törekszik;

mert a limitatio elvénél fogva a képtelenek prevaricálása tovább nem tűrtetik;

mert a politikai marquiroszott kártyákkal való játszás ideje lejárt;

S mert mindez a törvény batárai közt és a kormánypárt zászlója alatt történik! Hinc illae lacrymae! Ezért kesereg Tatros Gábor úr, nem tesszük fel, hogy saját, hanem annál inkább a mások nevében; ezért vált Udvarhelyszék, szerinte, siralom völgyévé; ezért van itten demagogia; ezért van nadrag-gyűlölet per omnia! pedig hát még eddig — így, mikint ő jelzi — senkit sem nadragoltak meg; harisnya és nadrag békésen megférnek egymás mellett, az ekeszarvánál úgy, mint a zöldsztál körül; azért hát csak hátrább a gyanúsítás agaraival!

De ezáltal elég ennyi a meggondolatlanul kidobott provocatióra; más alkalommal lesz szerencsém az udvarhelyszéki állapotokról bővebben és leplezetlenebbül szólni. Ennyiből is megítélheti ön, hogy a „M. P.”-ban az udvarhelyszéki bizottmányi gyűlés előjuttatásairól megjelent cikkek, a legfeketébb insinuatio, melyet az így provincián üzérkedő nyegleség, a kormány és közvélemény félrevezetésére valaha világgá dobott!

NAPI HIREK.

— Ö Felsőge f. hó 6-kán kelt legfelsőbb kéziratával megrendelte a közös hadügyminiszternek, hogy a magyar korona területéről kiegészített ezredekhez — a mennyiben lehetséges — egyedül az e területen született tisztek osztassanak be.

— A királyi udvar őrszél Budapestén szándékozván mulatni, Pest városa, a „P. L.” szerint intézkedik, hogy József nádor szobra szeptember hóban leleplezethessék. Az unnepekre meghívottak a boldogult nádor gyermekei, továbbá a szobrot készített Halbig müncheni tanár is.

* A városi képviselőtestület f. hó 12-kén tartott gyűlésén, a kiküldött szakbizottmány véleményét terjeszté elő a Szamosvölgyi vasút tárgyában, s ajánla, hogy Kolozsvár ne lépjen a consortiumba. Erre a közgyűlés, sőt még egy szakbizottmányi tag is, jobb értesülés folytán, kinyilatkoztatá, hogy fontos közgazdasági, egy a város specialis érdekeiből is, a törvényhatóságok felső-

litása folytán az elmunkálási vállalat kérelmezéséhez mellé lépnek a 5 részvényt vegyének. A gyűlés többi tárgyairól, s erről is, jövő számunkban bővebben.

* Ugy halljuk, hogy Szamosújvár és Dézs városok a Szamosújvári vasút elmunkálási consortiumába egyik 3, másik 4 részvényt nyel be-léptek.

= A balázsfalvi g. e. érekeztetés f. hó 11-én a legjobb rendben folyt le. 215 szavazattal: szamosújvári g. e. püspök Váncsa 59. — balázsfalvi g. e. kanonok Ciparin 49. — Fekete szintén balázsfalvi kanonok 36 szavazatot kapott.

= A helybeli honvéd-egylet elnöke távolléte, valamint több tisztelt választmányi tagok meg nem jelenése a választmányi gyűlésekre akkor, midőn sürgős kérdések felett határozni mulasztatlan feladatunk, kötelességemmel teszi egy rendkívüli közgyűlést folyó hó 16-án d. e. 10 órára dr. Szombathelyi úr Diána-fürdő helyiségében azon kére-ssel hirdetni, hogy a tisztelt bajtársak mentől többben megjelenni sziveskedjenek. Kolozsvárt, aug. 11-kén, 1868. Márk Adolf, honvéd-egyleti alelnök.

= Andrássy Gyula gr. miniszterelnököt, hír szerint, az az újabb kitüntetés érte, hogy a belga Lipót-rend nagy keresztyével díszített fel.

= A zon jelentésből, melyet a képviselőház pénzügyi bizottsága a sz. kir. városok törvénykezési költségeinek megtérítése iránt előterjesztett, kiemeljük a következő lényeges adatokat: A városok kiadásai e czim alatt folyó évből 709,582 forint tesznek, a befolyt 1861—7. években pedig összesen 3.700,000 forint. A bizottság véleménye szerint e követelés tulajdonképpen törvényben nem gyökerezik, de tekintetbe véve, hogy több város e kiadások fedezésére végett magát tartszavagyonát meg-támadta, a miniszteriumot véli utasítandónak, hogy a multa nézve igényelt megtérítés felett a városok-kal értekezék és javaslatot készítsen. A folyó évi költségeket a bizottság 709,582 forintban látta kimutatva; miután azonban a városoknak mint önálló községeknek egyébként is lettek volna bizonyos helyhatósági kiadásai, ez összegből 20%-ot le- vonni s tényleg 567,000 forint megszavaztatni ajánl, tehát 67,000 forinttal többet mint a költségben előirányoztatott.

= Az igazságügyi miniszterium a büntetőjogi statistika érdekében tabellákat készített, melyeket kitöltés végett a municipiumoknak megküldeni fog, oly meghagyással, hogy azokat haladéktalanul és lelkiismeretesen kitöltve küldjék vissza, minthogy azok a büntetőjogi törvényhozás alapjául fognak szolgálni. Együttel Csillagh László osztálytanácsost és Tauffer Emil fogaimazót külföldre utaztatta a fegyintézetek tanulmányozása végett.

= Fogarasvidéken levő Türesvár köz-ségének évenként két vásár engedélyeztetett, a vá-sár ideje aug. 8 és oct. 6-ika.

= A zon képviselők névsorát, kik a nemzetiségek nevében (?) elhatározták, hogy a védrendszeri törvényjavaslatok ellenében a tar-tózkodás negatív szerepét fogják játszani, a „Zas-tawa“ következőleg közli: románok: Mocsonyi An-tal és Sándor, Babes, Román, Hodossiu, Borlea, Missies; szerbek: Czarnojewics és Miletics, és Do-brzanszky.

= Alkalmunk volt megtekinteni közelebb-ről ismert festőnk Vastag műtermét, s örömmel gyűzdünk meg, hogy e téren oly szakértővel bi-runk, kit már nem csak a közelben levők, de oly helyekről is felkeresnek s méltányolnak, hol mes-terekben nincs hiány; — így a napokban Bécsből kapott előkelő helyekről megrendeléseket. — A fes-tészetről szólván, legközelebbi rokonáról a fény-képészetről is meg kell emlékeznünk s jelenen Ve-ress elismert fényképészetről, hol egy olyan he-lyiség van készülőben, mely megengedi a délutáni működést is. Mindenestre örömdetes hír a sorra alig juthatók; — s igen kíváncsok lenné, ha másik jó nevű fényképészünk Tauffer Gyula sem maradna el e tekintetben sem, miután a nap suga-rai, mint pictort, mindig tömegesebben kezdik igénybe venni.

= A honvédegyletek országsszerte meg-választják követeiket az aug. 20-án tartandó or-szágos honvédegyülésre, s ezeknek utasításul az egyletek feloszlását adják. A bihari és sok más honvédegylet példájára a budapesti egylet is ki-mondotta elvben a feloszlását.

= Salamon Sándor kajántólvölgyi téglá-cserépgyárát azon kitüntetés érte, hogy az illető szakértők gyártmányait a többiek között legjobb-nak találván, a vasúthoz minden téglá- és cserép-szükségletet innen rendeltek meg. Szorgalmas tu-lajdonosa 8 éve állította fel e gyárat, s azóta foly-tonos kitartással igyekezett tökéletesíteni gyártmá-nyait, míg annyira vitte, hogy azok szilárdságok-és jöminőségükkel a római téglákra emlékeztetnek. Örömmel jegyezzük föl e alkalomból azt is, hogy a társasulásban rejő erő mindinkább esmeríté lesz és nagyobb kiterjedésben alkalmaztatik; ezen erő felhasználásával akart Salamon Sándor úr is meg-felelni azon nagy kelendőségnek, melynek gyára örönd, midőn e nyár elején azt részvényes tár-saságá alakította át, és már most ezen alapon mű-ködik, de még az alálási tőke nincs kiegészítve. Ajánljuk ez életrevaló s szép jövőt ígérő vállalatot a közönség figyelmébe.

= Fekete Sámuel és Simon Elek elő-fizetési felhívást hirdetnek egy Marosszéket hajdani és mostani állapotában ismertető, s Jakab Elek jeles tolla által kiigazított munkájára néhai Benkő Károlynak. A mű ára 2 frt o. é. Előfizetheti itt helyt szerkesztőségünkél, Maros-Vásárhelyt pedig Mikó Mihály és Dózsa Dániel urnaknál. Felhívjuk rá a részvétet annyival inkább, mert a jövedelem az író szegény árváinak levén szánuva — az előfi-zető egyzersmind könyörületet is gyakorol.

= A pesti magy. kir. egyetem a választások következtében történtek meg: Dekánok-ká választattak dr. Laubhaimer a hittudományi, dr. Cherny (már harmadizben) a jogi, dr. Jendrassik az orvosi és dr. Nekám a bölcsészeti karnál. Rec-torra egy szavazat többséggel dr. Pollák J. választ-tott a hittudományi karból.

= Az aug. 15-kén tartandó lengyel emlék-lünepre Zürichbe Percezel Mór is meghívott, ki-nek a meghívás kibocsátójához, gr. Platterhez in-tézett leveléből kiemeljük a következő sorokat: Igen, édes gróf, ott leszek aug. 15-kén Zürichben, s pedig nem csupán a végre, hogy ott önnel s honfitársaival együtt pár könyvet hullassak a lengyel nemzetet érő és sújtó szerencsétlenség felett, és az ezen szerencsétlenség ellen hőiesen küzdök, vagy annak folytán mártyságot szenvedők emlékére, — de főleg azért, hogy a lengyel nemzet feltámasz-tásához, Lengyelország helyreállításához én is né-mileg hozzájárulhassak.

= A szerbek között Miletics miatt párt-zakadás van, s a kik nem hívei Mileticsnek, azok oly keseri ellenségei az újvidéki „Napredák“ lap-nak, a mint csak egy vesztes fractio lenni képes. Temesvárott e hó 4-én a szerb dalársulat szónok-latok és éneklés között ünnepélyesen elégette a nevezett közlönyt.

= Mezőhegyesen, mint az „Álföld“ írja, nagyszerű leltározás van folyamatban. A magyar kir. kormánytól ugyanis azon rendelet érkezett, miszerint e hó végeig minden a legkisebb darabig pontosan összeírassék s minden tárgynak becsára mellékeltessék úgy, hogy az átadásra készen legye-nek. E miatt a többnyire nem magyar születésű tisztek igen le vannak hangolva, attól tartván, hogy előnyös állomásaiktól meg kellend válniok. Mi czélja van a magyar kormánynak Mezőhegyes-sel, nem tudni, némelyek azt vélik, hogy a ménes-intézet meg fogna szüntettetni; annyi bizonyosnak látszik, hogy lényeges változás fog itt történni, mi csakugyan szükséges is.

= Gagarin herczeg a napokban nejevel, 14—16 éves fiával, leányával és a nevelővel, Ischl körül, a redsenbachi erdőszégen sétált. Fia szenvedélyes mineralógus levén, lement a patakba, melyben ekkor úszólván semmi víz sem volt, de nemsokára rohanva szakadt rá a veszedelmes ár. A munkások ugyanis e vidéken fát vágnak és munkájukban elzárják a vizet, melyet 7 órakor megeresztenek, hogy a levágtat fát elusztassa. Az atya fia segítségére akarván sietni, elcsuszott s az ár által elsodortott. Mindezt a szegény anya és leánykaja a partról látták. Az udvarmester, a ki segíteni szaladt a helyszínére, nagy nehezen mene-kült meg a haláltól.

= A belgrádi kivégzésekről a következő részletet olvassuk: A „Karaburna“ magaslatait már hajnal óta sűrű néptömeg lepi, mert ma hajtatik végre a 14 haláltétel. Reggeli 6 óra van; a Ka-raburna ormán Belgrád várból jöve, 7 elzárt kocsi mutatkozik, ezekben ülnek: Radovanovich Pál fivé-rével Radovanovich Costával és még két más fivé-rével, továbbá Marich, Rogich, Nenadovich Sima, Nenadovich Svetozár és a többi elítelt. A kivége-zetés színhelyére érve, mindnyájan dohánnyal és jökdével szállnak le (a vas már előbb levetélték rólok), mire a csendőrök őket a karók előtti kes-keny térre vezetik. Itt még egyszer felolvastatik előttük a tegnap már felolvasott ítélet; valamennyien dohánnyal, a tisztek papírszivarokat ké-szítének számukra és átnyújtják azokat. A törvé-nyes eljárás befejeztetvén, Radovanovich Costa és két fivére a legbensőbbben esedeznek, engednék meg, hogy Pál testvérükhez közeledjenek. Meg-adatván az engedély, hozzá lépnek és megcsókol-ják kezét, Pál viszonzásul forró csókkal illeti test-véreit ajkát és homlokát. Az elítéltek erre arccsal Belgrádnak és Zimonymnak fordulva a karókhoz köttetnek. Borzasztó látvány! A néptömeg vad el-keseredéssel kiáltja: „Prokleti!“ (Legyetek átko-zottak.) Most négy csendőr, alig 6 lépésnyi távol-ságból Petrovichre szegezi hátultöltő fegyvereit, s azután Éjszak felől haladva, az egész sornál meg-teszik végzeteljes látogatásukat; tíz perecz múlva már föld födi a még meleg hullákat. Midőn Rado-vanovich Pálra került a sor, ki utolsó pillanatig tartá Costa fivére kezét, iszonyu zaj keletkezett: „Eto ti ministerske stolice“ (Nesze miniszteri szék!) kiáltott a dühös tömeg; több másoknál ily kiáltás hallatszott: „Eto ti ducata!“ (Nesze arany!) Az elítéltek bámulatos közönyt tanúsítottak. Nenadovich Sima még szivarozott; midőn szomszédja már halva terült el, azután urias közönpnyel eldobva szivarát, mellét kidüllesztette. Nenadovich Svetozár, a fegy-ház-igazgató, mint utolsó, nyugodt tekintetét vetett a közönségre és a kivégzett társak hosszú sorára, aztán égre emelvé szeméit, keresztet vetett magára és elesett. „Megbűnhődtek — mondá a nép — de jó Mihály fejedelmeinket ezért nem kapjuk vissza.“

A szerencsétlen véletlen úgy akará, hogy Rogich kivégzetésekor egy golyó a káróról visszapattant és Miatovich Vasil hadnagy szemébe fúródott, ki azonnal halva rogyott le.

= Mily nagy mérvben számítanak Pest emelkedésére, tanúsítják nemcsak az óriási téglá-gyárak, melyek keletkezésében vannak, hanem egy, mult napokban egész csendben megalakult társa-ság, mely célul tűzte magának az építésekhez szükséges márvány és más kőreszek nagyban elő-állítását. A társaság átvette Gerenday nagy már-ványüzletét is és aug. 15-én már megindítja tevé-kenységét. Részvényeit ki sem teszi aláírásra, mert már is tuljegyvezék.

= Midőn szerencsém van a nagyér-demű előfizető uraságok tudomására juttatni, hogy „M. történelmi emlékek“ czimű munkácskám szét-küldése megkezdett: tisztelettel kérem azon hely-beli uraságokat, kiknek példányuk nem kézbesítet-tett, azt Demjén L. könyvkereskedésében átvenni, ugyszintén netaláni fölszólamlásukat intézni méltöz-tassanak. Kolozsvárt, aug. 9-kén, 1868. Miksa György.

= A „Köl. Közl.“ 94. számában a kolozs-megyei börtön statistikai adatai közöltetvén, köte-lességem kijelenteni, miszerint a közölt adatok mind a szám, mind a nemzetiségi osztályozás, mind a foglyok miveltésére mérlegelve nézve teljes alap-talan adatok után van közölve. A tudósító inten-tiója szerinti hivatalos kimutatást készíteni a tör-vényszék nem tartja sem szükségesnek, sem ildom-sznak. *) Egyébaránt ha az adatok közlésével buzgólkodni akaró tudósító alapos statistikai kimu-tatást kíván közölni, kérem ezutánra igyekezze az hivatalos uton megszerezni, mit a megyei, a nyilvánosság előtt el nem zárt okmányokból kevés fáradsággal megszerezhet. Kolozsvárt, 1868. aug. 12-kén. Biró Pál, főbíró.

= Apró hírek. Gyaluban a napokban oly szerencsétlenül törtt egy asszony egy gyermekhez, hogy ez ütés a gyermek rögtön halála lett. — Pesten ismét két fiatal embert martak halálra a szelindekek. — Perbecezen 184 ház, Tüzlövölgyön pedig több épület mellett két nő is égett el. — A pozsonyi kath. gymnasium 493 tanulóval bir. — N.-Váradról panaszolnak, hogy egy rablóbanda fé-nyes nappal mulatott a városban. — A körmezi pénzverdét, hírszerint, Pestre teszik át. — N.-Vá-radon állandó színházat építenek. — A királyhagón-tuli megyék egyik remét a híres Babajt a pandu-rok közelebből lelőtték.

= Helyreigazítás. **) A „K. Közlöny“ 89. számában a „Közönség köréből“ felírás alatt köz-ölt azon hirre, mintha a mult 1867-dik évben Ge-renden uralkodott marhavész alkalmával csak két darab marha bunkóztatott volna le, és nem csak azok tulajdonosai, hanem még más két tehetős birtokos is kárpótlásban részesült; erre nézve felvilágosításul a következő falusi bizonyít-ványt vettük, azon megjegyzéssel, hogy a fenn irt lebunkóztatás a királyi főkörmányszéknek mult 1867. évi augusztus hó 17-ről 17,979. számok alatti és a nmltgu földmívelés, ipar és kereskedelmi m. kir. miniszteriumnak ugyan 1867. augusztus hó 27-ről 6,077. számok alatti pótló szabályrendeletek értelmében a birtokosok tehetősége vagy szegény-sége tekintete nélkül történtek és a szerint is let-tek részben kárpótolva: Bizonyítvány. Mely szerint alólirt gerendi lakosok igaz hittel bizonyít-juk, hogy a mult 1867. évi szeptember hava 18-án Gerend községében kitűtött keleti marhavész alkalmával, mindjárt a vész kezdetén, annak tovább terjedhetése megakadályozása érdekében orvosi in-tézkedés folytán „négy gerendi egyénnek, névszo-rint: Henter Károly kis kereskedőnek 2 darab, Bartók János haszonbérőnek 1 darab, Tamás Miklós gör. egyesült hitű lelkésznek 1 darab és Vass János községadának 1 darab első sorban megbetegedett marhái minden tekintet nélkül óva-tosságból lebunkóztatottak.“

Gerend, aug. 6-kán, 1868.
Idősb Nemes János, Szabados György, Szues Juon, Mesztor Vaszi, Heresztésan Moroilla a marha-vész által károsultak. Névirő Fekete Gergely.

Fekete Gergely, Németh János bíró, Hecze-gán Juon, Nagy István, Més György, kik jelen-voltak a lebunkóztatáson. Névirő Fekete Gergely.

KÜLFÖLD.

A „Times“ különös tudósításokat közöl Spa-nyolország politikai helyzetéről. Ezek szerint a mi-niszterialis sajtó jelenleg az „España“, „Español“ és „Noticiero“ czimű lapokra van redukálva; az ellenzék lapjainak nem engedték meg jegyzésekkal kísérni a tábornokok befogatását és száműztetését, valamint a Montpensier herczeg és herczegnő irá-nyában tanúsított bánásmódot. A „Reforma“ július 24-én számos üres hasábbal jelent meg s egy lap,

*) Ez egyszeri adattal a szerkesztőségnek semmi ildom-talanság sem volt intentionálában, a hiba egyedül a tudósító fi-gyelmelenségében fekszik, — s örvendünk, hogy itt kiigazít-hatjuk.

**) Annál szivesebben adjuk közre e helyreigazítást, mert t. tudósítónk maga éppen a czáfolatlan adatokkal meg-döntés végett említette fel a Gerend helységében forgalomba hozott híreszteléseket.

mely az „Union liberal“ elveit védi, 1,000 frank bírságra íteltetett. „Ezen szigorú rendszabályok közvetlen következménye — teszi hozzá a city lap — titkos lapok megjelenése volt, melyekben a je-len kormányférfiak, sőt magának a királynőnek tényei is a leghevesebben megtámadtának. Külön-ben bevallják, hogy a hadsereg, tengerészet és pol-gári hivatalnokok hátulálékban levő díjai 4,500,000 font sterlingre rugnak, s a folyó adósság a mult hó végével 17 millió sterlingig emelkedett.“

Valenciában fölfedezték az „Estemino“ nevű titkos forradalmi lap nyomdáját: négy szedőt börtönbe zártak s ezeket, hír szerint, Fernando Póba fogják szállítani. Ugyanazon városban egy altisztet zártak el, ki arról vádoltatik, hogy a katonákat hitlenségre akarta csábítani. A barcellonai kor-mányszó az alája rendelt összes katonai és polgári hatóságokhoz egy titkos körözvényben azon utasi-tást intézte, hogy élénk figyelemmel kísérjék a li-beralisokat, mert úgy látszik, hogy ezek ismét föl-kelést akarnak megkísérteni. Az egész Cataloniá-ban valóban nagy izgatottság uralkodik.

Páris, aug. 4. A nemzetörség felett aug. 14-kén tartandó szemle nem csak hogy ki van hirdetve, hanem ma már azt is beszélék, hogy a polgári katonaságot a császár egy kiválólag lelkes beszéddel fogja megörvendeztetni. Az ily beszédet kétségkívül szivesebben fogadandják a párisi pol-gárok, mint valami hazafias napiparancsot, melyről a „Tems“ beszél. A Napoleon-ünnepélyt a császár a chalonsi táborban szándékszik töltetni.

Pyat Felix írja az „Étandard“-nak, hogy azon manifestumot, melyet ő egy angol meetingen felolvasott, nem ő szerkesztette. Azt Párisból kül-dötte meg neki a párisi forradalmi község cselek-vési comitéja.

A „Moniteur“ írja: Cochinchinában egy kö-rülbelül 25 emberből álló francia csapat Rocha mellett jun. 16-kán 1,000 anamita rabló által meg-támadtatván, egyet kivéve, ki el tudott menekülni, az egész 25 főnyi francia őrsapat lekonzultatott. Az anamiták már jun. 21-kén megfékezettek csa-pataink által, jelentékeny ember-vesztés okoztat-ván nekik. A beszüllött katonaság önként egyesült a mi csapatainkkal, ezeknek segélyt nyújtandó.

A Luxemburgban megjelenő „Avenir“, melyet a párisi annexionalis párt sugalmaz, lelkesedéssel pártolja a francia-belga-hollandi vámegylet alapí-tását, „mert a mit Bismarck véghez vitt, véghez viendi III. Napoleon is, bármit mondjon Porosz-szág. Franciaország a düppeli és sadovai nagy tettek által nem engedi magát elvakíttatni, sem befolyást nem gyakorolnak azok reá. Azonban azt hisszük, hogy a tervezett vámegylet létesülése vérontás nélkül fog sikerülni.“

A Francia- és Olaszország között Florenz-ben, f. évi jul. 31-én, a római adósság tárgyában aláirt szerződés, az 1866. dec. 7-ről kelt francia-olasz conventio kiegészítő okmánya is 17 millióban állapítja meg azon összeget, melyet Olaszország a római államadósság kamatai fejében elvállal.

Prim tábornok csakugyan elhagyta Londont, de hírszerint csak azért, hogy Párisba és innen Vichybe menjen, hol a fürdő használatát meg-en-gedte neki a francia kormány. Egy piemonti lap azonban azt mondja, miszerint a tábornok, Mont-pensier herczeggel értekezendő Lissabonba utazott.

Galacz közelében, a moldvai partról egy török hadihajóra (ágyunaszádra) hevesen tüzeltek. A francia ügyviselő már megbízottat, hogy Bra-tiano minisztertől kérjen ez iránt felvilágosítást.

KÖZGAZDASÁG.

A maros-vásárhelyi takarékpénztár ügyében.

Korunk kitűnő jelenségei közé tartozik az egyesülés szelleme, mely kölcsönös segélyezés alapján a gazdaszat, ipar és kereskedelem terén világszerte fényes eredményeket vívott ki.

A Királyhagóntól több helyen évtizedek óta virágzó állapotban állanak fenn különböző kö-z-hasznú pénzintézetek, innen a Királyhagón Ko-lozsvár, Szeben, Brassó szintén mutatnak fel taka-rék-, zálog- és különböző biztosító intézeteket; csak Maros-Vásárhely és vidéke (mely bár tekin-télyes kiterjedésű) nélküli jótékonykását egy oly pénzintézetnek, melynél megtakarított feleslegeinket biztosan és kamatozólag oly formán elhelyezhet-nők, hogy az által vidékünkben a pangó iparnak, kereskedelemnek lendületet adjunk, magunk és polgártársaink számára hitelt teremtsünk s azt meg-szilárdítsuk.

A bakott kormányrendszer mennyire mostoha és önző gyámnoka volt a hazai ipar és kereske-delem terén mutatkozó minden lendületnek, azt eléggé bizonyítja azon egyetlen körülmény, misze-rint városunknak ezen irányban tett több rendbeli lépése és minden törekvése folyton meghiúsult és eredménytelen maradt.

Néhány hóval ezelőtt vidékünk köztisztlet-ben álló fia id. gr. Teleki Domokos njabban megpendítette az eszmét, t. i. hogy egy zálogház-zal kapcsolatos takarékpénztár felállítására Maros-Vásárhelyt annyival könnyebben sikeríthető vol-na, mert nagy kiterjedésű vidékén hasonló pénz-intézet nem levén az érdekeltek nagy számához képest, nagynak kell lenni a concurrenciának és folyton növekedőnek a forgalomnak.

